

6 Cdo 83/2010

R o z s u d o k

V m e n e S l o v e n s k e j r e p u b l i k y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Rudolfa Čirča a sudcov JUDr. Ladislava Górásza a JUDr. Ivana Machyniaka v právnej veci žalobcu **Ing. M. T.**, bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. J. Č., advokátom so sídlom v B., proti žalovaným **1/ Ústavu pamäti národa**, so sídlom v Bratislave, Námestie slobody č. 6 a **2/ Slovenskej republiky**, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave, Pribinova č. 2, **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 45 C 199/2005, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 12. novembra 2009 sp. zn. 6 Co 13/07 a 6 Co 26/07 rozhodol

t a k t o :

Dovolanie žalovaného 1/ **z a m i e t a .**

Žalobcovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava II dňa 12.8.2005 sa žalobca domáhal voči žalovaným určenia, že je neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti (ďalej len „ŠTB“) ako agent a že vedome nespolupracoval s ŠTB ako jej tajný spolupracovník. Zároveň sa domáhal uloženia povinnosti žalovanému 1/ uverejniť na svojej internetovej stránke výrok rozsudku a v registračnom protokole uviesť pri jeho mene poznámku o súdnom rozhodnutí. V žalobe uviedol, že žalovaný 1/ uverejnil zoznam spolupracovníkov ŠTB bývalého stredoslovenského kraja, v ktorom je uvedený ako agent

pod registračným číslom X. s krycím menom „K.“ od 21.11.1989. Svoju registráciu ako agent označil za neoprávnenú a neodôvodnenú, pretože s ŠTB nespolupracoval, keď snahu získať ho za spolupracovníka odmietol. Jeho uvedenie v zozname spolupracovníkov ŠTB a uverejnenie tejto skutočnosti na internetovej stránke žalovaného 1/ poškodzuje jeho občiansku česť, dobrú povesť a ľudskú dôstojnosť.

Žalovaný 1/ vo vyjadrení k žalobe uviedol, že zverejnením na elektronickom médiu prepisu evidenčného záznamu, že Krajská správa ZNB Banská Bystrica zaviedla zväzok na osobu žalobcu, len splnil povinnosť podľa § 19 ods. 1 zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa) vydať tlačou a na elektronických médiách prepis evidenčných záznamov zo zachovaných alebo rekonštruovaných protokolov zväzkov a ďalších evidenčných pomôcok Štátnej bezpečnosti z rokov 1939 až 1989. Preto plnením tejto úlohy zverenej mu štátom nemohol zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu.

Žalovaná 2/ prostredníctvom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktoré žalobca označil za orgán oprávnený konať v jej mene, vo vyjadrení k žalobe namietala nedostatok svojej pasívnej legitímácie v konaní. Poukazovala na to, že ŠTB bola zložkou Zboru národnej bezpečnosti a bola riadená bývalým Federálnym ministerstvom vnútra, pričom po zániku Českej a Slovenskej Federatívnej republiky žiaden všeobecne záväzný právny predpis neurčil právneho nástupcu ŠTB.

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 23. októbra 2006 č. k. 45 C 199/05-155 žalobu zamietol a zároveň rozhodol, že žalovaným sa nepriznáva náhrada trov konania. Zamietnutie žaloby odôvodnil výsledkami vykonaného dokazovania, ktorým podľa jeho názoru nebolo preukázané, že by žalobca bol neoprávnene evidovaný vo zväzkoch ŠTB. Voči žalovanej 2/ odôvodnil zamietnutie žaloby aj nedostatkom jej pasívnej legitímácie v konaní.

Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd na odvolanie žalobcu rozsudkom z 12. novembra 2009 sp. zn. 6 Co 13/07 a 6 Co 26/07 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil, že žalobca bol neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej ŠTB ako jej agent, a ďalej tak že žalovanému 1/ uložil povinnosť zverejniť výrok rozsudku na svojej internetovej stránke do troch dní. V časti o uloženie povinnosti žalovanému 1/

v registračnom protokole pri mene žalobcu uviesť poznámku o súdnom rozhodnutí napadnutý rozsudok zrušil a konanie v tejto časti zastavil. Vo výroku o zamietnutí žaloby voči žalovanej 2/ napadnutý rozsudok potvrdil. V časti určenia, že žalobca vedome nespolupracoval s ŠTB ako jej tajný spolupracovník pripustil späťvzatie žaloby, napadnutý rozsudok v tejto časti zrušil a konanie v tejto časti zastavil. Napokon rozhodol aj o povinnosti žalovaného 1/ zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania a na účet okresného i krajského súdu zaplatiť náhradu trov štátu, pričom zrušil uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým bola žalobcovi uložená povinnosť zaplatiť náhradu trov štátu Zároveň vyslovil, že žalovanej 2/ sa nepriznáva náhrada trov odvolacieho konania. Zmeňujúci výrok, ktorým bolo žalobe voči žalovanému 1/ čiastočne vyhovené, odôvodnil skutkovými zisteniami vyplývajúcimi z doplneného dokazovania výsluchom žalobcu a svedkov O. U., A. K. a Ing. I. Z., ktorými podľa jeho názoru bolo preukázané, že žalobca je neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch ŠTB, keďže nebol agentom ŠTB. Vyslovil názor, že evidencia žalobcu v materiáloch ŠTB je preto neoprávneným zásahom do jeho osobnostných práv, ktorý je objektívne spôsobilý prívodiť ujmu na týchto právach, pričom za tento zásah zodpovedá žalovaný 1/, keďže disponuje dokumentmi ŠTB.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu v zmeňujúcom výroku podal dovolanie žalovaný 1/. Žiadal, aby dovolací súd v napadnutom výroku rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, a nesprávnym právnym posúdením veci. Za inú vadu označil nesprávne skutkové zistenia vyvedené odvolacím súdom z hodnotenia vykonaných dôkazov. Nesprávne právne posúdenie veci malo podľa neho spočívať v nesprávnom posúdení jeho pasívnej legitímácie v konaní a ďalej v tom, že zverejnením registračného protokolu si plnil len svoju zákonnú povinnosť. V súvislosti s nedostatkom svojej pasívnej legitímácie poukazoval na to, že nie je právnym nástupcom ŠTB, a že k evidovaniu žalobcu v materiáloch ŠTB došlo zo strany bývalých federálnych štátnych orgánov, preto je daná pasívna legitímácia Slovenskej republiky.

Žalobca sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníkom konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.) a že je prípustné (§ 238 ods. 1

O.s.p.), preskúmal rozsudok v napadnutom výroku ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 veta za bodkočiarkou O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolaniu nemožno vyhovieť.

Najvyšší súd predovšetkým z úradnej povinnosti skúmal existenciu väd konania taxatívne vymedzených v ustanovení § 237 O.s.p. a iných väd, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Zistil, že z obsahu spisu žiadne takéto vady nevyplývajú. Konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté ani tzv. inou vadou namietanou dovolateľom, ktorá mala spočívať v tom, že odvolací súd z vykonaných dôkazov vyvodil nesprávne skutkové zistenia.

Vyvodzovanie skutkových zistení z vykonaných dôkazov je výsledkom hodnotenia dôkazov. Samotné hodnotenie dôkazov nižšími súdmi nie je inou vadou v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., keďže v dovolacom konaní nemožno toto hodnotenie preskúmať (porovnaj R 42/1993). Hodnotenie dôkazov totiž môže robiť len súd, ktorý ich vykonal. Pretože v dovolacom konaní dovolací súd dokazovanie nevykonáva (§ 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.), nemôže prehodnocovať hodnotenie dôkazov vykonaných nižšími súdmi. V dovolacom konaní dovolací súd z úradnej povinnosti skúma len zákonnosť postupu súdu v súvislosti s vykonaním a hodnotením dôkazov, t.j. či postup súdu bol v súlade s príslušnými ustanoveniami O.s.p. upravujúcimi dokazovanie. K vadám v hodnotení dôkazov by mohol prihliadnuť len ak by toto bolo v rozpore so zásadami formálnej logiky (pravidlami logického myslenia). Pokiaľ takéto skutočnosti nezistí (a v predmetnej veci, ako už bolo uvedené, ich nezistil), je v rámci dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, oprávnený len skúmať, či zistený skutkový stav umožňoval právny záver, ku ktorému dospel odvolací súd.

V prejednávanvej veci odvolací súd po doplnení dokazovania z hľadiska skutkového zistil, že žalobca bol evidovaný v materiáloch ŠTB ako dôverník a neskôr bol prevedený do kategórie kandidát tajnej spolupráce, pričom o tom nevedel, že ŠTB mu neukladala žiadne úlohy, že na žalobcu bol založený bez jeho vedomia zväzok ako na dôverníka a informácie v tomto zväzku boli iba „akože“ od žalobcu, hoci v skutočnosti boli z iných zdrojov, že žalobca odmietol podpísať zväzok k spolupráci, že príslušníkom ŠTB nikdy nič dôležité nepovedal a že ich snahu o jeho získanie k spolupráci odmietol.

Podľa názoru dovolacieho súdu pokiaľ z takto zisteného skutkového stavu odvolací súd vyvodil záver, že žalobca nebol agentom ŠTB a jeho evidencia v materiáloch ŠTB v kategórii agent bola neoprávnená, bol tento záver správny, pretože bol logickým dôsledkom vyššie uvedených skutkových zistení. Odvolací súd správne považoval túto skutočnosť za spôsobilú zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu chránených ustanovením § 11 Obč. zákonníka, v zmysle ktorého fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Podľa ustálenej judikatúry je už samotná neoprávnená evidencia fyzickej osoby v materiáloch bývalej Štátnej bezpečnosti neoprávneným zásahom podľa § 13 Obč. zákonníka objektívne spôsobilým privodiť ujmu na osobnostných právach dotknutej osoby (R 38/1996). Rovnako správne sa vysporiadal aj s otázkou pasívnej legitímácie žalovaného 1/ poukazujúc na to, že táto je daná už tým, že disponuje dokumentmi ŠTB.

V súvislosti s pasívnou legitímáciou žalovaného 1/ v konaní o ochranu osobnostných práv, do ktorých malo byť zasiahnuté neoprávnenou evidenciou v materiáloch ŠTB a zverejnením prepisov evidenčných záznamov zo zachovaných alebo rekonštruovaných protokolov zväzkov a ďalších evidenčných pomôcok Štátnej bezpečnosti z rokov 1939 až 1989 dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že i keď zákon o pamäti národa nemá výslovné ustanovenie o pasívnej legitímácii, teda o zodpovednosti žalovaného 1/ za neoprávnený zásah do osobnostných práv, ku ktorému môže dôjsť v súvislosti s plnením povinností podľa tohto zákona, možno túto zodpovednosť z jeho jednotlivých ustanovení vyvodiť. Tým, že uvedený právny predpis v § 27 ods. 1 uložil vymenovaným štátnym orgánom a to Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvu obrany Slovenskej republiky, Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky a Slovenskej informačnej službe odovzdať žalovanému 1/ dokumenty o činnosti bezpečnostných zložiek, ktoré majú vo vlastníctve, držbe alebo správe, a že uložil žalovanému 1/ okrem iného povinnosť sprístupňovať tieto dokumenty, zverejňovať údaje z nich a poskytovať potrebné informácie orgánom verejnej moci, určil ho zároveň za subjekt zodpovedný za riziko spojené s plnením týchto úloh, ak údaje v týchto materiáloch, resp. evidencia v nich je neoprávnená. S možnosťou prípadných sporov o pravosť dokumentov alebo sporov na ochranu osobnosti zákon o pamäti národa výslovne počítá napr. v § 17 ods. 2 a 3. Dispozícia s týmito dokumentmi dáva zároveň žalovanému 1/ možnosť efektívnej obrany v súdnom konaní proti prípadným neopodstatneným návrhom v tomto smere.

Plnenie povinností vyplývajúcich z § 19 zákona o pamäti národa nevyučuje zodpovednosť žalovaného 1/ za zásah do osobnostných práv v prípadoch neoprávnenej evidencie v materiáloch ŠTB. Právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena ako aj právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe je základným ľudským právom výslovne chráneným okrem medzinárodných dokumentov aj čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky. Uvedené ustanovenie ako aj celý zákon musí byť interpretovaný v zmysle čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky ústavne súladným spôsobom. To znamená, že jeho výklad a aplikácia má rešpektovať jednak jeho účel a jednak ústavné imperatívy vyplývajúce z čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v zmysle ktorého základné práva a slobody sú neodňateľné, a z čl. 13 ods. 4 tohto základného zákona, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. To znamená, že žalovaný ako vlastník, prípadne správa dokumentov bývalých bezpečnostných zložiek, zodpovedá za zásah do osobnostných práv, ktorý je daný už samotnou neoprávnenou evidenciou fyzickej osoby v týchto materiáloch, aj keď túto skutočnosť nezavinil a ani zaviniť nemohol, a ku ktorému v takomto prípade dochádza aj v prípade plnenia povinnosti vyplývajúcej z § 19 zákona o pamäti národa.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovaného 1/ smerujúce proti správne mu rozsudku odvolacieho súdu zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Úspešnému žalobcovi nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, pretože mu v súvislosti s ním žiadne nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. mája 2011

JUDr. Rudolf Č i r č, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová